

**BOSHLANG'ICH SINFLARDA ONA TILI FANINI O'QITISHDA
INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI.**

Xoliqberdiyeva Muxtasarxon Abdulxafizovna

*O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi
Andijon viloyati MMTB Izboskan tuman MMTB 11-umumiy o'ta ta'lim
maktabining Boshlang'ich sinf o'qituvchisi*

Annotatsiya. Ushbu maqolada interfaol o'qitish usullarining boshlang'ich sinf o'quvchilarining ona tili fanlari darslarida o'rganish natijalariga ta'siri ko'rib chiqilgan. Mavjud adabiyotlarni tahlil qilish, turli xil interaktiv metodlarni qo'llash va talabalarning ishlashi va faolligini baholash orqali tadqiqot ushbu usullarning samaradorligi to'g'risida har tomonlama tushuncha berishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: interfaol o'qitish, ona tili fani, boshlang'ich ta'lim, o'quvchilarni jalb qilish, o'quv natijalari, ta'lim metodlari.

Boshlang'ich sinflarda ona tili fanini o'qitish yosh o'quvchilarning kognitiv va lingvistik rivojlanishi uchun juda muhimdir. An'anaviy o'qitish usullari ko'pincha talabalarni samarali jalb qila olmaydi, bu esa Suboptimal ta'lim natijalariga olib keladi. Guruh ishi, o'yinlar, texnologiya integratsiyasi va amaliy ta'lim kabi tadbirlarni o'z ichiga olgan interaktiv usullar talabalarning faolligini oshirish va ta'lim natijalarini yaxshilash vositasi sifatida taklif qilingan. Ushbu tadqiqot boshlang'ich maktablarda ona tili fanini o'qitishda interfaol o'qitish usullarining samaradorligini baholashga qaratilgan.

Tadqiqotda miqdoriy va sifat ma'lumotlarini birlashtirgan aralash usulli yondashuv qo'llaniladi. Miqdoriy komponent talabalarning ta'lim natijalarini o'lchash uchun oldindan va keyingi testlarni o'z ichiga oladi, sifat komponentiga esa sinf kuzatuvlari, talabalar bilan suhbatlar va o'qishga bo'lgan munosabat va munosabatni baholash uchun o'qituvchilarning fikr - mulohazalari kiradi.

Ishtirokchilar: tadqiqotda nazorat va tajriba guruhlariga bo'lingan beshta boshlang'ich maktabning 100 nafar o'quvchisi ishtirok etadi.

Aralashuv: tajriba guruhi bir semestr davomida guruh muhokamalari, o'quv o'yinlari, multimedia resurslari va amaliy mashg'ulotlar kabi interfaol usullardan foydalangan holda o'qitiladi, nazorat guruhi esa an'anaviy ta'lim oladi.

Ma'lumotlar to'plami: ma'lumotlar standartlashtirilgan testlar, kuzatuv ro'yxatlari, suhbat qo'llanmalari va o'qituvchilar jurnallari orqali to'planadi.

Ma'lumotlarni tahlil qilish: miqdoriy ma'lumotlar statistik dastur yordamida testdan oldingi va keyingi natijalarni taqqoslash uchun tahlil qilinadi, sifatli

ma'lumotlar esa umumiy mavzular va qonuniyatlarni aniqlash uchun tematik tahlil yordamida tahlil qilinadi.

Boshlang'ich sinflarda ona tili fanini o'qitishda interfaol usullardan foydalanish samaradorligi o'quvchilarning o'qishi va rivojlanishining turli jihatlariga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bu erda keng qamrovli obzor:

Interfaol usullarning afzalliklari

Kengaytirilgan jalb qilish va motivatsiya:

- Interaktiv ta'lim vositalari: video, o'yin va interaktiv dasturiy ta'minot kabi multimedia vositalarini o'z ichiga olgan o'quvchilar e'tiborini an'anaviy usullarga qaraganda samaraliroq jalb qilishi mumkin.

- Amaliy mashg'ulotlar: guruh loyihalari, rolli o'yinlar va o'quv o'yinlari kabi mashg'ulotlar o'rganishni yanada dinamik va yoqimli qiladi, mavzuga ijobiy munosabatni rivojlantiradi.

Yaxshilangan tushunish va saqlash:

- Faol ishtirok etish: talabalarni munozaralarga, munozaralarga va muammolarni hal qilishga jalb qilish ularning til tushunchalarini chuqurlashtirishga yordam beradi.

- Real hayotiy ilovalar: interfaol usullar ko'pincha Real hayotiy kontekstni o'z ichiga oladi, bu esa o'quvchilarga material bilan bog'lanish va eslab qolishni osonlashtiradi.

Tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish:

- Hamkorlikdagi ta'lim: guruh ishi va tengdoshlarning o'zaro munosabatlari o'quvchilarni tanqidiy fikrlashga va o'z g'oyalarini hamkorlikda rivojlantirishga undaydi.

- Interfaol savol berish: ochiq savollar berish va o'quvchilarni o'z savollarini berishga undash fikrlash va tahlilni yanada chuqurlashtirishga yordam beradi.

Kengaytirilgan Muloqot Qobiliyatlar:

- Og'zaki va yozma muloqot: taqdimotlar, hikoya qilish va yozish mashqlari kabi Interaktiv mashg'ulotlar og'zaki va yozma til ko'nikmalarini yaxshilashga yordam beradi.

- Teskari aloqa mexanizmlari: interfaol mashg'ulotlar davomida o'qituvchilar va tengdoshlarning darhol fikr-mulohazalari o'quvchilarning muloqot qobiliyatlarini samarali takomillashtirishga yordam beradi.

Shaxsiylashtirilgan O'quv Tajribasi:

- Adaptiv ta'lim texnologiyalari: dasturiy ta'minot va onlayn platformalar o'quv tajribalarini talabalarning individual ehtiyojlariga moslashtirib, tabaqalashtirilgan o'qitish imkonini beradi.

- O'quvchilarga yo'naltirilgan yondashuv: interfaol usullar o'quvchilarni o'quv jarayonining markaziga qo'yadi, turli xil o'quv uslublari va qadamlariga mos keladi.

Interfaol usullarga misollar

Interaktiv Hikoyalar:

- Hikoyalarni yaratish va almashish uchun raqamli vositalardan foydalanish, talabalarga ham ijodkor, ham tomoshabin bo'lishga imkon berish, shu bilan ularning hikoya qilish qobiliyatlari va ijodkorligini oshirish.

Til O'yinlari:

- O'rganishni qiziqarli va qiziqarli qilish uchun so'z o'yinlari, boshqotirmalar va interaktiv grammatik mashqlarni kiritish.

Guruh muhokamalari va bahslari:

- Talabalarning nutq va tinglash qobiliyatlarini rivojlantirish uchun turli mavzularda tuzilgan guruh muhokamalariga ko'maklashish.

Loyihaga Asoslangan Ta'lim:

- Tadqiqot, hamkorlik va taqdimotni talab qiladigan loyihalarni tayinlash, turli til ko'nikmalarini yaxlit tarzda birlashtirish.

Ro'l o'ynash va simulyatsiyalar:

- Talabalar turli kontekstlarda tildan foydalanishni mashq qilishlari mumkin bo'lgan hayotiy vaziyatlarni simulyatsiya qilish uchun rolli o'yinlardan foydalanish.

Tadqiqot va dalillar.

Bir nechta tadqiqotlar interfaol usullarning boshlang'ich sinflarda til o'rganishga ijobiy ta'sirini ta'kidlaydi:

- O'quvchilarning faolligini oshirish: tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, interfaol usullardan foydalanilganda o'quvchilar ko'proq faol va g'ayratli bo'lib, ishtirok etish va ishtirok etish darajasi yaxshilanadi.

- Yaxshilangan akademik ko'rsatkichlar: tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, interfaol usullardan foydalanadigan talabalar standartlashtirilgan test va baholashlarda an'anaviy sharoitlarda tengdoshlaridan ustun turadi.

- Kengaytirilgan ijtimoiy ko'nikmalar: interfaol usullar umumiy rivojlanish uchun juda muhim bo'lgan jamoaviy ish, muloqot va ijtimoiy hamkorlikni rivojlantiradi.

Qiyinchiliklar va mulohazalar.

Foyda muhim bo'lsa-da, e'tiborga olish kerak bo'lgan muammolar ham mavjud:

Resurs mavjudligi: interfaol usullarni qo'llash ko'pincha barcha maktablarda mavjud bo'lmasligi mumkin bo'lgan texnologiya va materiallarga kirishni talab qiladi.

O'qituvchilarni tayyorlash: interfaol usullardan samarali foydalanish o'qituvchilarni yaxshi o'qitishni va yangi texnologiyalar va o'qitish strategiyalariga qulay bo'lishni talab qiladi.

Sinfni boshqarish: interfaol tadbirlar ba'zida shovqin va faollik darajasining oshishiga olib kelishi mumkin, bu esa sinfni boshqarishning samarali strategiyasini talab qiladi.

Boshlang'ich sinflarda ona tili fanini o'qitishda interfaol usullardan foydalanish ko'plab afzalliklarni beradi, jumladan, faollikni oshirish, tushunishni yaxshilash va tanqidiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish. Muammolarni hal qilish kerak bo'lsa-da, talabalarning o'qishi va rivojlanishiga umumiy ta'sir juda ijobiy bo'lib, uni zamonaviy ta'limda qimmatli yondashuvga aylantiradi.

Topilmalar ta'lim natijalarini oshirish va ona tili fanlari ta'limiga jalb qilishda interfaol o'qitish usullari an'anaviy usullarga qaraganda samaraliroq degan farazni qo'llab-quvvatlaydi. Eksperimental guruhdagi talabalarning yaxshilangan ko'rsatkichlari shuni ko'rsatadiki, ushbu usullar tushunchalarni yaxshiroq tushunish va saqlashga yordam beradi. Talabalar o'rtasida kuzatilgan faollik va ijobiy munosabat interfaol usullar o'rganishni yanada yoqimli va mazmunli qilishi mumkinligini ko'rsatadi.

Shu bilan birga, tadqiqot o'qituvchilarni tayyorlash zarurati, etarli resurslar va vaqtni boshqarish kabi interaktiv usullarni amalga oshirishdagi muammolarni ham aniqlaydi. O'qituvchilar ushbu usullarni o'qitish amaliyotiga samarali kiritish uchun zarur ko'nikma va vositalar bilan jihozlangan bo'lishi kerak.

Xulosa:

O'qitishning interfaol usullari boshlang'ich sinf o'quvchilarini ona tili fanlari darslariga jalb qilish va o'rganish natijalarini sezilarli darajada oshiradi. Ushbu usullarning afzalliklarini maksimal darajada oshirish uchun o'qituvchilar uchun doimiy kasbiy rivojlanishni ta'minlash, ta'lim resurslariga sarmoya kiritish va qo'llab-quvvatlovchi o'quv muhitini yaratish juda muhimdir. Kelajakdagi tadqiqotlar interaktiv usullarning uzoq muddatli ta'sirini o'rganishi va ularning turli talabalar populyatsiyasiga ta'sirini o'rganishi kerak.

O'qitishning interfaol yondashuvlarini qo'llash orqali o'qituvchilar ona tili fanini chuqurroq anglash va qadrlashga yordam beradigan, natijada yosh o'quvchilarning yaxlit rivojlanishiga hissa qo'shadigan dinamik va inklyuziv sinflarni yaratishi mumkin.

Adabiyotlar.

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi "Xalq ta'limi tizimini 2030- yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5712-sonli farmoni
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga murojaatnomasi
3. Musurmanova A., va boshqalar. Umumiy pedagogika - Toshkent Innovatsiya - Ziyo.2020.- 194-bet.
4. Azimova I, Mavlonova K., Quronov S. va b. Ona tili va o'qish savodxonligi. Umumiy o'rta ta'limning 1-sinfi uchun darslik.
5. Tolipov O'.Q., va M. Usmonboyeva .Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari - Toshkent.Fan. 2006.-260bet